

התוועדות

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

י"ב תמוז, ה'תשל"א

חלק א – יו"ל לש"פ קרח, יום ההילולא גי תמוז, ה'תשע"ו

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ושש לבריאה (ופרצת)

שנת הקהל

מאה וחמישים שנה להסתלקות הילולא של אדמו"ר ה"צמח צדק"

מוקדש

לחיזוק ההתקשרות לנשיאנו

כ"ק אדמו"ר זי"ע

בקשר עם יום ההילולא העשרים ושתים

גי תמוז ה'תשע"ו

ויהי רצון שנלך בדרכיו אשר הורנו נצח סלה ועד

ולזכות השלוחים והשלוחות ויוצאי חלציהם שליט"א

להצלחה רבה ומופלגה במילוי שליחותם הקי

באופן דלמעלה מדרך הטבע בכל פעולותיהם הברוכות והקדושות

לקדש שם ליובאוויטש ושמו הקי של רבינו

ותהיי יד השלוחים על העליונה במילוי השליחות בשלימות

מתוך הרחבה אמיתית ונחת חסידותי מיוצ"ח ומתוך בריאות הנכונה

נדפס על ידי ולזכות

הרה"ת ר' אהרן יעקב בן יפה דיסקא וזוגתו מרת שאשא דבורה בת שרה

בנותיהם ובנם

חנה בת שאשא דבורה, ירחמיאל אברהם דוד בן שאשא דבורה,

חי' מושקא בת שאשא דבורה

שיחיו לאורך ימים ושנים טובות ובריאות

פרוש

להצלחה רבה ומופלגה ולהתברך בכל מילי דמיטב

בכל אשר יפנו ובכל המצטרך בגשמיות וברוחניות

ההקדס בכל הנ"ל ישובח. והשי"ת יזכה את כאו"א מאתנו לנצל את כשרונותיו באופן היותר מועיל, ויזכהו שיהי כרמי שלי נטרתי.

בברכת כוח"ט לשנה טובה

מ. שניאורסאהן

ב

בי"ה, ט"ו שבט תשי"ד
ברוקלין

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת הפ"י שלו אשר נקרא ביום ההילולא על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ ז"ע. ולפלא שאינו מזכיר דבר אודות לימודיו בתורת הנגלה ובתורת החסידות והעיקר מההליכה באורחות בעל ההילולא אשר סלל לפני בני דורו ובפרט לאלו שהם מגזע אנ"ש שאצלם הרי צריך להיות זה בדרך טבע, ובודאי ימלא בהזדמנות הבאה, וככל דבר שבקדושה הרי יוסיף בזה לשנה הבע"ל כי הרי בכל הילולא והילולא מתעלים כל הענינים השייכים לבעל ההילולא ולהולכים בעקבותיו ואין לך דבר העומד בפני הרצון.

בברכה

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

עתה נתקבל הפ"י שלו מיום ההילולא.

כרמי שלי נטרתי: ע"פ שה"ש א, ו.

בס"ד.

פתח דבר

לקראת ש"פ קרח, יום הגדול והקדוש ג' תמוז, יום ההילולא העשרים ושנים של כ"ק אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ ז"ע, הננו מוציאים לאור חלק ראשון מהתועדות חג הגאולה י"ב תמוז ה'תשל"א — הנחה בלתי מוגה (חלקים הבאים י"ל אי"ה בשבועות הקרובים).

*

בתור הוספה — מכתבים (תדפיס מכרכי אגרות-קודש שמכינים עתה לדפוס).

*

ויה"ר שנזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

יום הבהיר כ"ח סיון, ה'תשע"ו (ופרצת),

שנת הקהל

שבעים וחמש שנה ליום בו ניצלו כ"ק אדמו"ר והרבניית הצדקנית ז"ע מן המיצר דעמק הבכא האירופאי והגיעו צלחה לארצות הברית מאה וחמישים שנה להסתלקות הילולא של אדמו"ר ה"צמח צדק" ברוקלין, נ"י.

©

Published and Copyright 2016 by

LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

info@lahak.org • http://www.lahak.org

The Kehot Logo is a trademark of Merkos L'inyonei Chinuch.

5776 • 2016

Printed in the United States of America

נדפס באדיבות דפוס

The PrintHouse

538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237

(718) 628-6700

נסדר והוכן לדפוס

על ידי חיים שאול בן חנה

בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"

(718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות יצחק בן לאה וזוגתו רבקה ויקה בת רחל ומשפחתם שיחיו

הוספה

א

בי"ה. ב' אלול תשי"ג
ברוקלין.

הרה"ג והרה"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ כו' וכו'
מוה"ר יעקב שי

שלום וברכה!

מר גערשטענקאָרן שי' הראה לי מכתבו של כת"ר, בו כותב להני"ל, אשר בהבית הכנסת שהולך ונבנה הרי יהי זה ביהכ"נ ספרד, ובמילא שואלו מהו כוונתי אודות התעסקותו בהפצת תורה.

והנה כמדומה שכבר כתבתי לכת"ר שי' מאז, אשר כיון שמקומו נעשה עתה למדור לכוי"כ ישיבות, וכפי השמועה שהגיעתני, אין שם התנגדות, או עכ"פ התנגדות כ"כ, אם תלמידי הישיבות ילמדו דא"ח, ובפרט אם יהי זה מחוץ לכותלי הישיבה ובאלו השעות שהם ברשות האברכים, ועוד סיפרו אשר כמה מהתלמידים מתנהגים גם בדרכי החסידות (כנראה חסידות פולין) ובגלוי,

הרי בהתאם לכל הני"ל צריך להיות בבני ברק איזה מקומות, או עכ"פ מקום מפורסם אחד, אשר בו ילמדו דא"ח, היינו תורת חסידות חב"ד. וכיון שרוב התלמידים בטח אין להם ידיעה כלל וכלל בזה, הרי מוכרחים לאחד שיוורם גם ההתחלה, ויוכל להורות להם דוגמאות מתורת הנגלה. מטעמים אלו ועוד ועוד — הי' על כת"ר להשתדל בזה ביותר, וכלשון המורגל בפי כ"ק מו"ח אדמו"ר אַריינוואַרפּין זיך אין דעם — להמשיך כמות היותר גדולה של תלמידי הישיבות בבני ברק ללימוד תורת רבותינו נשיאינו, ובודאי מריבוי הכמות יהי, סו"ס, גם ריבוי באיכות. וכיון שבזמננו זה הרי מתחדשים ענינים לבקרים —

א

מצילום האגרת.

מוה"ר יעקב: לנדא, רב ואב"ד — בני ברק. אגרות נוספות אליו — אג"ק חל"ב אגרת יב'קעה, ובהנסמן בהערות שם.

מר גערשטענקאָרן: יצחק, מייסד וראש העיר — בני ברק. וראה גם אג"ק ח"ז אגרת ב'רמב (כ"ז אלול תשי"ג; להנהלת כפר חב"ד אשר באה"ק ת"ו): "ביקרני פעמים אחדות מר גערשטענקאָרן שי'. ואחד מנושאי שיחתינו היתה ג"כ התפתחות בני ברק". אגרות אליו — אג"ק ח"ט אגרת ב'תרסא, ובהנסמן בהערות שם.
שכבר כתבתי לכת"ר שי' מאז: ראה אג"ק ח"ה אגרת א'רלח.

בס"ד. שיחת יום ב' ב' ב' בלק, י"ב תמוז, ה'תשל"א.

בלתי מוגה

א. ידועה השיחה של בעל השמחה והגאולה מי"ב תמוז לפני שלושים שנה (כאן בארה"ב), שבתוך דבריו בהתוועדות ההיא אמר: אודות י"ב תמוז בכלל, שיש בו ג' ענינים (כפי שנדפסה רשימת הדברים בפרטיות ובדיוק הלשון):

אצלנו, חסידי חב"ד, י"ב תמוז הוא יום טוב פרטי של התגלות אור פנימי ועצמי של חסידות חב"ד, שניצח את חושך המנגדים (שיצאו מגזע החסידים) שרצו למנוע זאת כו'.

אצלי, י"ב תמוז הוא יום ירידת נשמתי בגופי בעלמא דיין, למלא את הכוונה העליונה בירידת הנשמה בגוף.

ואצל יהודים שומרי תורה ומצוות בכלל, י"ב תמוז הוא יום הנצחון, שבו ניצח אור העבודה של הרבצת תורה את החושך של מנגדי התורה ודת ישראל (עד כאן תוכן הדברים בנוגע לענייננו).

וכיון שדברים אלו נאמרו לנו ונתפרסמו בדפוס, וכידוע פתגם הצ"צ שדבר שבדפוס הוא לדורות, לכל אחד ואחת, בכל המקומות ובכל הזמנים, הרי מובן שיש בזה הוראה בנוגע לאופן חגיגת כל ימי י"ב תמוז (שלפנ"ז ועאכו"כ שלאח"ז) — כמדובר כמ"פ שכאשר ע"פ תורה צריכים להיזכר ובמילא נזכרים על ענין שהי' בעבר, אין זה רק זכרון העבר, אלא יש להפיק מזה הוראה בנוגע להוה ולעתיד, וכדברי בעל השמחה והגאולה כמ"פ, שענין זה נעשה בנקל יותר כאשר מספרים ענין שבעבר, והסיפור הוא באופן של זכרון תוכני, לתאר ולחיות את הענין בשעת הסיפור והזכרון כפי שהי' בפעם הראשונה.

ב. ובהקדמה:

אע"פ שג' ענינים נקודות הנ"ל הם לכאורה ג' סוגים שונים: חסידי חב"ד, בעל השמחה והגאולה עצמו, ויהודים שומרי תומ"צ בכלל — הרי כיון שג' נקודות אלו נאמרו ונתפרסמו בבת אחת, מובן, שכל אחד מחסידי חב"ד צריך ליקח ג' נקודות הוראות אלו בנוגע אליו, כשם שבעל

השמחה והגאולה לקח את כל ג' הנקודות בנוגע לעצמו; וכמו"כ צריכים יהודים שומרי תומ"צ בכלל ליקח מי"ב תמוז כל ג' נקודות-הוראות הנ"ל.

וההסברה בזה:

לכאורה מדובר אודות ג' סוגים שונים — החל מבעל השמחה והגאולה בעצמו, שכל ענין המאסר והגאולה וכו' הי' אצלו.

ואע"פ שאמר כמ"פ שהמאסר שלו לא הי' בתור איש פרטי, אלא בתור איש כללי בגלל שיטה כללית, ולכן הרי זה נוגע לכל אחד מישראל, ועד למי ש"בשם ישראל יכונה" — הרי אינו בדומה הענין כפי שהוא אצל מי שאירע הדבר (הן המאסר והן הגאולה) בפועל, לגבי אלו שהם בסוג השני — חסידי חב"ד, או הסוג השלישי — שומרי תומ"צ בכלל, ועאכו"כ בשנים ובדורות שלאח"ז.

ובכן, יש אמנם חיזוקים הנ"ל; אבל ישנה גם ההתכללות (בלשון החסידות) של כל אחד מסוגים אלו עם שאר הסוגים, ואע"פ שאינו דומה ענין שהוא רק נכלל לגבי עצם הענין שזהו עיקר ענינו, ובנדו"ד: חסידי חב"ד, בעל השמחה והגאולה, ושומרי תומ"צ בכלל, מ"מ, נכלל בכל א' מהם גם שאר הסוגים.

וע"ד המדובר כמ"פ בנוגע לדין ש"העוסק במצוה פטור מן המצוה"⁵, שהטעם הפנימי בזה הוא לפי שכל מצוה כלולה מכל המצוות, ונמצא, שגם בשעה שעוסק במצוה מסויימת, כלול בזה קיום שאר כל המצוות, אע"פ שבעיקרו הרי זה הקיום של מצוה מיוחדת ומסויימת.

ועד"ז מובן גם בענינו, ובהוספה — כי, בענין הנ"ל מדובר רק אודות מצות תפילין וכיו"ב, אלא שיודעים שישנו דין נוסף ש"העוסק במצוה פטור מן המצוה", בגלל שכלולים בה כל שאר המצוות; משא"כ בענינו, יש מלכתחילה הוראה מפורשת שנאמרה בדיבור ובמילא בגילוי, שבענינו של י"ב תמוז יש ג' סוגים כו', כך, שאצל כל אחד ששייך לא' מג' סוגים הנ"ל, ישנם בגלוי גם הענינים של שאר ב' הסוגים, אלא שהעיקר בזה הוא הסוג שלו, ולאח"ז באים שאר הסוגים.

ג. וענין זה קשור גם עם פירוש רש"י על התורה בפרשה שקראו בשבת שלפני"ז, שמיני' מתברכין כולהו יומין', כולל י"ב-י"ג תמוז:

- (3) ראה גם אג"ק שם ע' פ. וש"נ.
 (4) ראה גם ת"מ חנ"ח ע' 118. וש"נ.
 (5) סוכה כה, סע"א. וש"נ.
 (6) ראה סה"מ תרנ"ה ע' לו. המשך תרס"ו
 ס"ע סח. ע' רסז. ע' תקכב. תער"ב ח"ב ע'
 א'פא. סה"מ עטר"ת ע' קנב. ע' תסג. ע'
 תרסט. תרפ"ה ע' קיא. תרפ"ז ע' נ. קונטרסים
 ח"ב תלה, ב. תש"ה ע' 79. ע' 107. ועוד.

ובפרט כשיש התנגדות מיוחדת, וצריכים לנצח את החושך של מנגדי התורה ודת ישראל — הרי בודאי שיש צורך ב"אור העבודה של הרבצת התורה".

וזהו גם הדיוק ד"הרבצת תורה"⁶⁷ — מלשון תרביצא (שהובא בגמרא במקומות ספורים), שהו"ע של ישיבה⁶⁸, וביחד עם זה ישנו גם הפירוש השני שהוא מלשון "גן"⁶⁹, שהו"ע של תענוג ועונג, בדוגמת ב' הענינים ד"אור העבודה".

טו. וזוהי ההוראה השני' לכל מי שהוא נשיא בחוגו (בדוגמת נשיא בדורו) — שכשם שדואג ל"כלל ישראל" (כיון שמינהו על זה), הנה ביחד עם זה צריך לדאוג ל"ר' ישראל", ליהודי מסויים בתור איש פרטי, בנוגע לצרכיו הפרטיים; ולעשות זאת באופן של "עבודה", מתוך יגיעה ושינוי הרגילות כו', וגם באופן אור וחיות — "אור העבודה".

וע"ד המבואר בענין "צדקה תרומם גוי"⁷⁰, שנתנית הצדקה מממונו פועלת רוממות בנותן הצדקה, וכדברי רבינו הזקן⁷¹ שנתנית הצדקה פועלת זיכוך במוח ולב, ש"נעשים מחו ולבו זכים אלף פעמים ככה", וכפי שמבאר הצ"צ⁷² שאין זה בדרך גוזמא כו' — הנה כן הוא גם בנדו"ד, שעבודה זו שמתעסק עם איש פרטי, תועיל ותפעל שתהי' לו הצלחה רבה ומופלגה בעבודה הכללית בתור מנהיג בחוגו, בעירו ובמדינתו, ועד — אלף פעמים ככה.

וזכות הרבים מסייעתו, והולך ומוסיף ואור, ועד שע"י "ברבים היו עמדי" ה"ה פועל הענין ד"פדה בשלום נפשי"⁷³ — פדיית האיש פרטי, ופדיית דוד מלך ישראל, ש"דוד עבדי נשיא להם לעולם"⁷⁴, כביאת משיח צדקנו בקרוב ממש.

* * *

- (67) ראה גם שיחת י"ב תמוז תשכ"ד
 ס"יח (ת"מ ח"מ ע' 213). וש"נ.
 (68) ראה מנחות פב, ב ובפרש"י (בית ב.
 המדרש שמרביצים בו התורה).
 (69) ראה מו"ק ו, ב ובפרש"י (גינה).
 (70) משלי יד, לד.
 (71) תו"א בראשית א, ב.
 (72) ראה אה"ת בראשית (כרך ו) תתרכו,
 (73) תהלים נה, יט.
 (74) יחזקאל לו, כה.

בגלל שלפנ"ז התעסק בעיבוד עורות, כך, שעיבוד עורות היא בסתירה לענין של מלוכה ושררה כו'.

וכיון שכן, הרי ענין ה"עבודה" (לא רק מלאכה, אלא באופן של עבודה), מלשון עיבוד עורות, הוא לכאורה היפך ענינו של "נשיא", במכ"ש ממי ש"נתמנה פרנס על הציבור" ש"אסור בעשיית מלאכה בפני שלשה"⁶².

ועל זה באה ההדגשה שלא די בהרצת תורה סתם, אלא יש צורך ב"עבודה של הרבצת תורה":

הרבצת תורה יכולה להיות באופן שיוורד ממדרגתו ששייך ללימוד ענינים נעלים, כדי ללמוד עם תלמיד קטן שאינו בערכו; אבל עדיין אין זו "עבודה של הרבצת תורה".

אבל ישנו ענין נעלה יותר — כדברי הגמרא⁶³ "כמה גדולים מעשי חייא", שלא זו בלבד שלמד עם תלמידים ("מתניתא דרבי חייא ורבי אושעיא", שמכל הברייתות הרי הם המדוייקות כו"⁶⁴), אלא יתירה מזה, שהוא בעצמו הלך לצוד צביים, ועיבד עורותיהם, וכתב עליהם חמשה חומשי תורה וששה סדרי משנה וכו', ועל זה אמר רבי "כמה גדולים מעשי חייא" — לא לימוד חייא, שזהו"ע הרבצת תורה סתם, אלא מעשי חייא דוקא, שזהו"ע "עבודה של הרבצת תורה".

וביחד עם זה דרושה ההבהרה שצ"ל "אור העבודה" — שה"עבודה" תהי' חדורה ב"אור":

יכולים להתעסק בענינים של מעשה, ולשכוח על ה"אור" שבזה. ומובן, שאף שישנו אמנם המעשה בפועל, מ"מ, צ"ל גם ענין האור — שהרי צריכים להאיר את חושך הגלות (עוד לפני ביאת משיח) עד כמה שאפשרי.

וללא ענין האור הרי זה בדוגמת תפלה בלא כוונה, שאף שקיים את המצוה [שהרי מלבד פסוק ראשון דק"ש וברכה ראשונה דשמו"ע, יצא י"ח גם אם לא כיון, ובפרט בדורותינו אלו, כמבואר בשו"ע⁶⁵], הרי יש לו רק את גוף המצוה, ללא נשמת המצוה⁶⁶; והרי הכוונה היא שתהי' תפלה עם נשמה ("א' לעבעדיקע תפלה").

(62) שם ע, א. (65) ראה שו"ע אדה"ז או"ח רסק"א. וש"נ.
(63) כתובות קג, ב. ב"מ פה, ב. (66) ראה ל"ת להאריז"ל ר"פ עקב. של"ה
(64) ראה חולין קמא, סע"א ואילך מס' תמיד עמוד התפלה ענין חנוכה (רמט), ובפרש"י. (סע"ב).

ובהקדמה — שפירוש רש"י על התורה אינו כמו משנה וגמרא שלימודם מתחיל מ"בן עשר שנים למשנה" ו"בן חמש עשרה לגמרא"⁸, שהרי פירוש רש"י אינו פירוש ע"ד ההלכה, משנה וגמרא, או ע"ד הסוד, כי אם "פשוטו של מקרא", כפי שמתחיל ללמוד "בן חמש שנים למקרא"⁸, ומזה מובן, שמיד בהתחלת לימוד המקרא ע"י בן חמש שנים, שייכים כבר לכל הענינים שמביא רש"י בפירושו על התורה.

ובכן: אחד הענינים שמביא רש"י בפרשת השבוע דמינה אזלינן הוא: "משה הוא ישראל וישראל הם משה". ש"נשיא הדור הוא ככל הדור, כי הנשיא הוא הכל"⁹, ועד כדי כך, שבתורת-אמת יכול להאמר ולהכתב בגלוי "משה" — בנוגע ל"ישראל", וכן "ישראל" — בנוגע ל"משה". וכאמור, ענין זה הוא בפשטות כל כך, עד שרש"י מביאו בפירוש פשוטו של מקרא.

כלומר: כל אחד מישראל — שהוא שומר תומ"צ, ויתירה מזה, מלא (וממולא) מצוות כרימון (כפי שנאמר אפילו על אלו שבשם "פושעי ישראל" יכונה)¹⁰ — אע"פ ששייך ל"הכל", סתם יהודי, יש בו הענין של נשיא ישראל, "כי הנשיא הוא הכל".

וכמדובר פעם בארוכה¹¹ שעפ"ז מובן מה שמצינו שתי דרשות על הפסוק¹² "דרך כוכב מיעקב": דרש אחד — שקאי על משיח¹³, ודרש אחד — שקאי על כל אחד מישראל (כפי שמצינו בבבלי ובירושלמי¹⁴ שבליעת כוכב נתפרשה בנוגע ליהודי שנקרא "כוכב"), וע"פ הכלל הידוע שכאשר לומדים שני ענינים מפסוק אחד, צריכים להיות שניהם יחד, וכמו ב"שעטנז", שכיון שג' הענינים "שוע טווי ונוז" הם בתיבה אחת, צריכים להיות כולם בבת אחת¹⁵ — הרי מובן שכן הוא גם בנוגע לב' הדרשות שבפסוק "דרך כוכב מיעקב", שקאי על משיח, וקאי על כל אחד מישראל בכל הדורות — שבכל אחד מישראל יש ניצוץ משיח, ובמשיח יש ניצוץ מכל אחד מישראל, להיותו נשמה כללית של כל בני שבכל הדורות.

ועד"ז בנוגע לאתפשותותא דמשה שבכל דרא¹⁶, נשיא ישראל

(7) זח"ב סג, ב. פח, א. (13) ירושלמי תענית פ"ד ה"ה. רמב"ן
(8) אבות ספ"ה. עה"פ.
(9) חוקת כא, כא (וראה לקו"ש חל"ג ס"ע (14) ברכות נו, ב. ירושלמי מע"ש ספ"ד.
134 ואילך). (15) ראה תו"מ חנ"ג ע' 452. וש"נ.
(10) עירובין יט, א. וש"נ. (16) תקו"ז תס"ט (קיב, רע"א. קיד,
(11) ראה תו"מ חנ"ג ע' 262. וש"נ. רע"א).
(12) פרשתנו (בלק) כד, יז.

שבכל דור, עד לבעל השמחה והגאולה — שישנו ענינו כפי שהוא בכל אחד מישראל שהוא ה"נשיא" שלו,

ועד שאפילו הפושעים ומורדים (ובנדוד: אלו שביצעו את המאסר עצמו) — שאודותם מבאר רבינו הזקן בתניא¹⁷ שגם הם מקבלים יניקה מראשי אלפי ישראל שנשמותיהם הם בחי' ראש ומוח כו', אלא שזהו ע"ד יניקת הצפרניים כו' — הנה גם אצלם ישנו ענינו של הנשיא,

וענין זה בא בגילוי אצלם — כידוע הסיפור¹⁸ אודות המאסר של אדמו"ר האמצעי, שהמלשין עצמו התבטא ("זיך אַרויסגעכאַפּט") בקריאת שם "ראַבין", היינו, שזהו הרבי שלו, ועד"ז גם אצל בעל המאסר והגאולה¹⁹, שאחד מאלו שביצעו את המאסר, התבטא ("זיך אַרויסגעכאַפּט") שרצונו לשאת את ה"חבילה" שלו, כשם שזקנו (של זה שהשתתף בביצוע המאסר) נשא את ה"חבילה" של זקנו של בעל המאסר והגאולה... ואמר זאת בגלוי, היינו, שענין זה נתגלה אצלו, ובא בגילוי בעולם.

ד. וזהו גם הביאור בנוגע לענינו:

אפילו הנקודה ששייכת רק ליהודי אחד בתור יחיד, אלא שעבודתו היא עבודה כללית, כיון שתפקידו ותכלית ירידת נשמתו בעלמא דין לפעול בהפצת התורה והיהדות עבור כל בני' מכל החוגים, ועד אפילו ל"אשר בשם ישראל יכונה" — הנה נקודה זו ישנה גם בכל אחד ואחד מישראל.

ובדוגמת האמור לעיל (ס"ג) בנוגע לניצוץ משיח שישנו בכל אחד מישראל, ולכן עליו נאמר "דרך כוכב מיעקב", אע"פ שלפי הפירוש הפשוט קאי על מלך בישראל, וכמובא גם ברמב"ם הל' מלכים²⁰: "דרך כוכב מיעקב זה דוד", וע"פ המבואר בירושלמי ובמדרשי חז"ל קאי על משיח (כנ"ל).

ומזה מובן גם בנוגע לעיקר הענין וההוראה מי"ב תמוז כפי ששייך לבעל השמחה והגאולה — שישנה ההוראה מסוג זה ובאופן כזה גם בהנוגע לכל אחד משאר הסוגים: חסידי חב"ד, ושומרי תומ"צ בכלל; ועד"ז מובן גם בנוגע לסוג הראשון שמזכיר בעל השמחה והגאולה: אנו חסידי חב"ד, ועד לסוג השלישי — שומרי תומ"צ בכלל.

שירעו עשב הרך, ואחר כך מוציא הזקנים כדי שירעו עשב הבינונית, ואח"כ מוציא הבחורים שיהיו אוכלין עשב הקשה⁵⁷; הבחינה האחרונה היתה מזה ש"ברח ממנו גדי (אחד) ורץ אחריו .. הרכיבו על כתיפו וכו'".

ולכאורה: מדוע לא מספיקה הבחינה הכללית שהעמיד את הקטנים לחוד, הזקנים לחוד והבחורים לחוד?

אך הענין בזה — שזוהי דאגה עבור הכלל, ולכן עדיין אין הוכחה שזהו "רועה נאמן", "רעיא מהימנא"; הבחינה האחרונה היא — כשיש גדי אחד שבורח, והוא מניח את כל העדר ורץ אחריו, ואז יודעים ש"משה הי' רועה".

וזהו גם תוכן הדברים האמורים לעיל — באותיות אחרות — שגם מי שהוא נשיא ומנהיג בחוג שלו, שייכת אליו ההוראה שנאמרה ל"שומרי תומ"צ בכלל" — לאו דוקא סוגים נעלים, שהרי הקב"ה נתן התורה ומצוותי' לכל אחד מישראל, כולל גם כל הגרים כהלכה עד סוף כל הדורות (כדאיתא בפרדר"א⁵⁸ שגם נשמותיהם עמדו במעמד הר סיני) — לדאוג לאיש פרטי, גדי אחד, שכאשר רואה שנחסר מעדרו, עליו לחקור ולדרוש היכן נמצא, ולמה ברח, ואיך יוכל להחזירו ולמלא צרכיו הרוחניים והגשמיים גם יחד.

יד. ויש להוסיף ולפרש בדרך אפשר דיוק הלשון בנוגע ל"שומרי תורה ומצוות בכלל" — שי"ב תמוז הוא יום הנצחון שבו ניצח אור העבודה של הרבצת תורה את החושך של מנגדי התורה ודת ישראל:

הלשון "עבודה" בלשון הקודש — בניגוד לעשי', מלאכה וכיו"ב — מורה על ענין של יגיעה, שזהו ענין קשה, ובעיקר — מצד העדר הרגילות, כדברי הגמרא⁵⁹ בנוגע ל"עבודת פרך", "שהיו מחליפין .. מלאכת נשים לאנשים" (אף שמלאכת נשים קלה יותר), "וזהו היא קשה שלא היו רגילים בכך".

ובלשון רבינו הזקן⁶⁰: "עבודה מלשון עורות עבודים" — שנקט דוגמא מ"עורות עבודים" דוקא, לפי שזוהי מלאכה קשה, ועוד זאת, שזוהי מלאכה שהיא בסתירה למעמדו ומצבו הרוחני, שהרי "הגרדיים .. והבורסקי (מעבד עורות) אין מעמידים מהם .. מלך .. משום דזיל אומנותיהו"⁶¹, והיינו, שאפילו לאחרי זמן אינו יכול להתמנות למלך,

(17) פ"ב.

(19) ראה סה"ש תרפ"ז ע' 188. וראה גם

(18) ראה בית רבי ח"ב פ"ה. וראה גם לקו"ש ח"ח ע' 307. וש"נ.

(20) הל' מלכים רפ"א.

(57) שמו"ר שם, ב. וראה מדרש תהלים

(באבער) עח הערה קנב (בנוגע למשה).

(58) פמ"א.

(59) סוטה יא, ריש ע"ב ובפרש"י.

(60) תו"א ויחי נא, ג. ובכ"מ.

(61) קידושין פב, סע"א.

אבל להתאים זאת לכל אחד לפי ענינו — מהפחותים שבהם, שעליהם נאמר⁵⁰ "טחנו בריחים או דכו במדוכה", ועד לאלו שקיבלו את המן ללא טירחא, ועד לאלו ש"ירדו להם .. אבנים טובות ומרגליות עם המן" (כדאיתא בגמרא במסכת יומא⁵¹) — אין זה התפקיד שלו; די בכך שעל ידו יורד המן לכלל ישראל, ואח"כ ילך כל אחד וילקט את ה"עומר" שלו. ועד"ז בנוגע למים מבארה של מרים — שהוא מכין להם את באר המים, ולאחרי כן "כל נשיא ונשיא .. נוטל מקלו ומושך אצל דגלו ומחנהו ומי הבאר נמשכין .. ובאין לפני חניית כל שבט ושבט"⁵².

ועד"ז בנוגע לענני הכבוד, שהיו מנחשים בגדיהם ומגינים עליהם מנחשים ועקרבים⁵³ — שהוא מעמיד זאת בכללות;

אבל להתבונן בצערו של איש פרטי מירא — אין זה ענינו; הוא ה"נשיא" בישראל, או מ"חסידי חב"ד", שמונחים בענינים שכליים, ואין לו עסק עם ענינים שלמטה מעשרה טפחים, ועאכו"כ שאין לו עסק עם ג' טפחים ש"כלבוד דמי"⁵⁴, כמו קרקע, שאין למטה מזה.

ועל זה אומרים לו, שגם אליו נוגעת ההוראה ששייכת לסוג של "שומרי תומ"צ בכלל":

יכול אמנם להיות שהוא אכן צודק שתפקידו העיקרי הוא להיות ה"נשיא" במשפחה, בחוג, בעיר ובמדינה שלו, אבל, ביחד עם זה, מוטל עליו חוב קדוש כמו על כל "שומרי תומ"צ בכלל" — שענינם הוא לקבוע עתים לתורה כל חד וחד לפום שיעורא דילי, כמבואר בהל' תלמוד תורה (ועד"ז בנוגע לקיום המצוות שרובם שייכים לכאור"א) — להתעסק גם עם ענינים פרטיים של אנשים פרטיים, כמו החוב שנוגע לכללות ירידת נשמתו בעלמא דין להיות מנהיג ומדריך רוחני של רבים מישראל.

יג. ומצינו זאת גם בנוגע למשה רבינו — כאמור לעיל (ס"ט) שכל ענין ישנו גם בנגלה דתורה:

הבחינה וההוכחה לכך שמשא ראי להיות רועה ישראל (נוסף על מ"ש⁵⁵ "ומשה הי' רועה", ש"הי' מתוקן לכך"⁵⁶) מאופן הנהגתו כשהי' רועה צאן יתרו — לא היתה רק מזה ש"הי' מוציא הקטנים לרעות כדי

אמנם, מצד היותם ג' סוגים שונים, הרי הם גם ג' הוראות שונות, והיינו, שכל אחד מישראל, לאיזה סוג שהוא שייך ועומד בו בגלוי באותה שעה — אם ניצוץ משיח הוא בגלוי אצלו, או שבגלוי אצלו היותו מחסידי חב"ד (אע"פ שהוא בעצמו אינו יודע עדיין מזה...), או שבגלוי אצלו היותו שומר תומ"צ בכלל — הנה בשעה זו וברגע זה ישנה ההוראה המתאימה שעליו ליקח מי"ב תמוז.

ה. וענין זה נותן לו את הכח לצאת מהמאסר הפרטי שלו:

אמרו רז"ל²¹ "בכל דור ודור ובכל יום ויום חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא היום ממצרים", והרי "מצרים" הוא השרש ומקור והתחלה לכל עניני "מאסר" ו"מיצרים" בנוגע לבני, כדאיתא במדרש²² ש"כל המלכיות (גלויות) נקראו ע"ש מצרים, ע"ש שהם מצירות לישראל", שזהו ענין המאסר.

וקיום ההוראה די"ב תמוז המתאימה אליו בשעה זו — נותנת לו את הכח לצאת מהמאסר שלו ולבוא למעמד ומצב של גאולה פרטית, ומגאולה פרטית לגאולה כללית.

והיינו, שכאשר כל אחד מגלה בעצמו את כל ג' הנקודות הנ"ל, אזי מצטרפים יחדיו כל בני, כל ניצוצי משיח, וממשיכים את משיח כפשוטו — "מלך מבית דוד הוגה בתורה כו", ש"יכוף כל ישראל לילך בה ולחזק בדקה וילחם מלחמות ה'" וינצח ויבנה מקדש במקומו ויקבץ נדחי ישראל²³, בקרוב ממש, ובשמחה ובטוב לבב.

* * *

ו. בנוגע לכל הוראה — העיקר הוא ה"בכך" בהנוגע למעשה. ולכן מצינו בגמרא שתמיד שואלים "מאי בינייהו" או "למאי נפקא מינה" וכיו"ב, כי, ה"בחינה" על ההתבוננות וההעמקה בשכל היא — כשמגיעים לתכליתו של הענין עד להוראה ברורה בהנוגע לפועל, שלכן צריך לברר בנוגע לפלוגתא וחילוקי סברות למאי נפק"מ ומאי בינייהו בסופו של דבר.

ועד"ז בנוגע להאמור לעיל אודות ההוראה מענינו של י"ב תמוז ביחס לבעל השמחה והגאולה, שזהו יום ירידת נשמתו בגופו בעלמא דין כו' — יש לבאר "למאי נפק"מ" ענין זה, ששייך לנשיא בישראל, בנוגע אלינו.

(54) ברכות כה, ב. ועוד.

(55) שמות ג, א.

(56) שמו"ר פ"ב, ד.

(50) בהעלותך יא, ח.

(51) עה, א.

(52) פרש"י חוקת כא, כ.

(53) פרש"י בהעלותך י"ד, לד. עקב ח, ד.

(22) ב"ר פט"ז, ד.

(23) רמב"ם שם ספי"א.

(21) תניא רפמ"ז — מפסחים קטז, ב

(במשנה).

ז. ובהקדמה — שהיכולת והאפשרות לכך היא בגלל היותו נשיא הדור, וכיון ש"הנשיא הוא הכל", הרי הוא נמצא בכא"א מאנשי דורו (כנ"ל ס"ג).

ויש להוסיף, שזהו בדוגמת ענינו של מלך ע"פ תורה, כמדובר כמ"פ בארוכה²⁴ שמציאותו של המלך היא המציאות של כל המדינה וכל הנמצאים בה — כמובן מדבר פלא שמצינו בנוגע ליחס של המלך עם אנשי מדינתו:

כתיב²⁵ "ושפטו העדה גו' והצילו העדה", והיינו, שבכל ענין שנוגע להעדר החיים מוכרחת להיות האפשרות ד"הצילו העדה". ועד כדי כך, שכאשר סנהדרין פוסקת דין בנוגע לפועל להיפך החיים, אפילו "אחד בשבוע" (ויש דעה "אחד לשבעים שנה"), הרי זה חסרון בסנהדרין ש"נקראת חובלנית"²⁶.

אמנם, בנוגע למלך עם אנשי מדינתו, הרי זה להיפך עד קצה האחרון — שהמורד במלך, ללא נפק"מ באיזה ענין, אפילו "מאן דמחוי במחוג קמי מלכא"²⁷, אזי ענשו היפך החיים!

ונתבאר בזה, שמלך אמיתי, הנה מציאותו היא המציאות של כל אנשי מדינתו, ולכן, המורד במלך, באיזה ענין שיהי, מתבטלת מציאותו ("ער ווערט אויס מציאות"), ובמילא ענשו היפך החיים.

ובדוגמת המבואר ע"פ קבלה, שספירת המלכות מהוה ומחי ומקיימת את כל המציאות, ובלשון הכתוב²⁸: "מלכותך מלכות כל עולמים", והיינו, שההוות כל העולמות היא מזה שעלה ברצונו של הקב"ה "אנא אמלוך"²⁹, וא"כ מובן שאם שוללים ח"ו מלכותו ית', אזי מתבטלת כל המציאות, כיון שענינה של כל המציאות הו"ע מלכותו ית'.

ועד"ז ב"מלכותא דארעא" שהיא "כעין מלכותא דרקיעא"³⁰ — היחס של המלך (מלך ע"פ תורה) עם אנשי מדינתו.

ומזה מובן גם בנוגע ל"הנשיא הוא הכל" — שהנשיא הוא לא רק ה"ראש" או ה"לב"י³¹ של כל אנשי דורו, אלא הוא "הכל": כל המציאות של אנשי דורו.

היצה"ר שעליו אמרו⁴⁴ "צדיקים נדמה להם כהר" — כיון ש"אמר מלכא", שזהו הניצוץ שבו, "חלק אלקה ממעל ממש"⁴⁵, מ"מלכותך מלכות כל עולמים", ולכן נעשה גם הוא "מאן מלכא רבנן"⁴⁶, וע"י אמירת ("אמר") התורה שנקראת "תבלין" ליצה"ר⁴⁷, נעקר היצה"ר "שנדמה להם כהר" ("עקר טורא"), ומתבטלים כל המניעות והעיכובים, וממלא את שליחות נשמתו בעלמא דין, מתוך שמחה וטוב לבב, ובהצלחה רבה ומופלגה.

* * *

יב. עד"ז גם בנוגע לסוג של "שומרי תורה ומצוות בכלל" — שההוראה בזה שייכת גם לשאר הסוגים הנ"ל:

גם מי שבדרגא וחוג שלו הוא במעמד ומצב של "נשיא", כמו כל בעל במשפחתו, כלשון הכתוב⁴⁸: "כל איש שורר בביתו", ועד"ז באופן רחב יותר: מנהיג בעדתו, רב בקהילה, בעיר או במדינה וכו' — אין לו לשכוח שיש אצלו גם הענין של "שומר תומ"צ בכלל".

והענין בזה — שיש מקום לחשוש שמצד הטירדא בעניני הכלל, שוכחים על עניני הפרט. ובלשון הידוע — שמצד ההתעסקות בלהט בנוגע ל"כלל ישראל", שוכחים על "ר' ישראל" — יהודי אחד פרטי; וכתוצאה מזה — "מדה כנגד מדה" — שוכח על עצמו!...

טענתו היא, שכיון שיש לו תפקיד נעלה וגדול, להדריך את המשפחה שלו, הקהילה שלו, העיר והמדינה כו' — איך יכולים לדרוש ממנו ליטול מזמנו, שקדוש עבור כלל ישראל, כדי להתעסק עם יהודי אחד בתור איש פרטי, בנוגע לצרכיו הגשמיים או הרוחניים (כנ"ל), וזאת — לא בגלל שהוא המדריך שלו, אלא מצד "ואהבת לרעך כמוך"⁴⁹, שלכן מיצר בצרת רעהו, ומרגיש שחסר לו!

הנהגה כזו — חושב הוא — שייכת לאיש פרטי, שכשם שחושב על עצמו בתור פרט, מוטל עליו החיוב לחשוב ולדאוג לעוד יהודי פרטי; אבל מי שעוסק בצרכי הכלל, ועד שהוא ה"נשיא" בחוג מסויים, בעיר והמדינה, ש"הנשיא הוא הכל" — עליו להתעסק בצרכי הכלל.

ולדוגמא: התפקיד שלו — לספק מן, מים וענני הכבוד בכללות;

(47) קידושין ל, ב. וש"נ.

(48) אסתר א, כב.

(49) קדושים יט, יח.

(44) סוכה נב, א.

(45) תניא רפ"ב.

(46) ראה גיטין סב, סע"א. זח"ג רנג, ב.

(ברע"מ).

(24) ראה תו"מ חל"ד ע' 93. ח"נ ע' 54. (28) תהלים קמה, יג.

וש"נ. (29) ראה לקו"ת נשא כ, ד. כא, סע"ד.

(25) מסעי לה, כד"ה. נצבים נא, ב. ובכ"מ.

(26) מכות ז, א (במשנה). (30) ברכות נח, א.

(27) חגיגה ה, ב. (31) ראה רמב"ם הל' מלכים פ"ג ה"ו.

שפוגש בו, ואפילו אם לא פגש בו בגופו, אלא רק נודע לו אודות מציאותו — הנה לכל לראש עליו לדעת שאין זה "מקרה נקרה" ח"ו, אלא זהו בודאי בהשגחה פרטית, ובשמים: יכולה להיות לו תועלת מיהודי הנ"ל, ומסתמא יכול גם הוא לעזור לו — שהרי סדר הבריאה נקבע באופן שהמקבל לא יהי רק מקבל, והמשפיע והנותן לא יהי רק משפיע ונותן, עשיר בלבד, ועני בלבד, אלא בלשון חז"ל³⁸: "יותר ממה שבעה"ב עושה עם העני, העני עושה עם בעה"ב"; וכמו בצדקה כפשוטה, כך גם בצדקה ברוחניות.

ולכן נדרש ממנו לעזור לו הן ברוחניות והן בגשמיות; ולא להמתין עד שפלוגי יבקש ממנו, שאז ניתוסף גם הציווי ד"לא תקפוץ גוי"³⁹, אלא ישנו ציווי שמעיקרא עליו להשתדל לקיים מצות הצדקה, ובלשון השו"ע: "כל אדם חייב ליתן צדקה אפילו עני כו"⁴⁰, ולא רק "שלא ימנע אדם עצמו פחות משלישית השקל לשנה"⁴¹, אלא כיון שהגיעה אליו ידיעה אודות יהודי נוסף, עליו מיד להתחיל להתעניין אם ביכלתו לעזור לו ברוחניות או בגשמיות או בשניהם.

ועליו לעשות זאת לא בתור הידור מצוה, בתור הוספה וכו', אלא להחשיב זאת כחלק מתפקיד ירידת נשמתו בעלמא דין (אע"פ שיתכן שיש לו תפקיד אחר), שמוסיף בכללות התפקיד.

יא. זאת ועוד:

כיון שכל זה נעשה בכחו של הנשיא, בכח המשלח (אף שהפעולה בזה צריכה להעשות על ידו, ע"י רמ"ח אבריו ושס"ה גידיו) — הרי זה נעשה באופן הפעולה של חז"ל, ש"אמר מלכא עקר טורא"⁴², והיינו, שאינו צריך להטריח את עצמו בגשמיות, ועאכו"כ שאין צורך ביגיעה, אלא די בכך ש"אמר מלכא", לפעול אפילו ענין שהוא היפך הטבע — "עקר טורא",

הן "עקר טורא" כפשוטו בגשמיות — להסיר את כל הענינים המעכבים שלא יוכל להגיע ליהודי הנ"ל, או שלא יוכל להביא אליו את העזר והסיוע,

והן (ועאכו"כ) ע"פ המבואר בספרי מוסר⁴³ ש"עקר טורא" קאי על

(38) ויק"ר פל"ד, ח.

(39) פ' ראה טו, ז.

(40) יו"ד ר"ס רמח.

(41) שם סרמ"ט ס"ב.

(42) ראה ב"ב ג, ב.

(43) ראה גם לקו"ש ח"ט ע' 349 בשוה"ג.

תו"מ חל"ג ע' 204. חל"ד ע' 296. ח"מ ע'

18. ועוד.

וכיון שכל מציאותם של אנשי הדור היא המציאות של הנשיא, הרי מובן, שיש ביכלתם להיות "שלוחים" למלא את תפקידו של הנשיא — אם הם עומדים בתנועה של ביטול דקבלת מלכותו (מציאותו) כדבעי,

כידוע³² שיש ג' אופנים-הסברות בענין "שלוחו של אדם כמותו"³³ — אם רק העשי' של השליח מתייחסת (לא לשליח אלא) אל המשלח, או שכח העשי' של השליח הוא של המשלח (ובדרך ממילא העשי' היא של המשלח), ועד לנקודה העליונה שבוזה — שכיון שנעשה "שליח", שוב אינו מציאות בפני עצמו, אלא כל מציאותו היא מציאות המשלח (ובדרך ממילא כח העשי' שלו הוא כח המשלח, ועאכו"כ שהעשי' הפרטית היא של המשלח, אבל זה בא בדרך ממילא בגלל ש"שלוחו של אדם כמותו", שמציאותו של השליח נעשית "כמותו" — מציאות המשלח).

וע"ד הענין ד"מאן דמחוי במחוג קמי מלכא כו", שמרידה במלך — ללא נפק"מ אם זה דבר גדול או דבר קטן, אפילו תנועה בעלמא, "מחוי במחוג" — כיון שמבטלת את מרות המלך, הנה בדרך ממילא מתבטל ממציאותו; ועד"ז בנוגע לנשיא ואנשי דורו — כיון שנעשה "שליח", הרי מובן שביכלתו לעשות כל מה שנשיא צריך לעשות, אבל עשייתו אינה עשי' של דבר נפרד, אפילו לא בתור "שליח", כמו בכ' ההסברות התחתונות הנ"ל, אלא עשייתו היא מצד הענין ש"הנשיא הוא הכל", והכל הוא הנשיא, "משה הוא ישראל וישראל הם משה".

ח. ויש לבאר תחילה אופן עבודתו של נשיא הדור, ומזה יובן גם ההוראה בפועל בנוגע לכאו"א:

דובר כמ"פ בנוגע לבעל השמחה והגאולה, שראו אצלו כו"כ ענינים, ולכן נאמרו עליו כו"כ תוארים, וכולהו איתנהו ב"י. ובכללות — שכשם שדאג לאנשי דורו בנוגע לצרכיהם הרוחניים, כמור"כ דאג בנוגע לצרכיהם הגשמיים. ובאופן שלא המתין עד שיבואו בדרישה ובקשה שפלוגי בן פלוגי זקוק לעזר, אלא הוא עצמו התעניין אם ישנו יהודי אחד בכל דורו שחסר אצלו ברוחניות או בגשמיות.

וכמודגש גם בענין המאסר, כידוע שב"אשמה" היו ב' הענינים — שמתעסק בהפצת היהדות (נגד החוק — לפי טענתם), ענינים רוחניים, וביחד עם זה, מקבל כספים מחוץ למדינה ומנצל אותם לארגן קבוצות

(32) ראה שיחת י"ב תמוז תשכ"ח סט"ז (33) ברכות לד, ב (במשנה). וש"נ.

(תו"מ חנ"ג ריש ע' 211). וש"נ.

שיוכלו לעבוד ולהשיג פרנסה גשמית ביחד עם שמירת שבת ויו"ט באגודה שיתופית ("אַרטעל") וכו', כידוע לאלו שיודעים דברי הימים ההם; ובכללות — שהשתדל לספק את הצרכים הרוחניים ביחד עם הצרכים הגשמיים.

וזה הי' אחד היסודות בפעולות של בעל השמחה והגאולה — שכאשר נודע לו אודות מציאות של ישוב של בני במדינה ההיא, התחיל מיד להתעניין במצב הפרנסה כפשוטה, ובפרט לאחר שהיו המהפיכות והמהומות והבלבולים וכו', וביחד עם זה התעניין גם בנוגע ל"חדר", בית-כנסת ובית-מדרש, מקוה טהרה, כשרות וכיו"ב.

וכך הי' הסדר החל מהבעש"ט — כידוע גם מהרשימות של בעל השמחה והגאולה³⁴, שפעולותיו של הבעש"ט התחילו מעזר וסיוע לבני בגשמיות, ועי"ז הי' נקל יותר לעזור ולסייע להם גם ברוחניות,

— אבל, הכוונה בעזר בגשמיות היתה לא רק כדי לעזור להם ברוחניות, אלא העזר בגשמיות הוא ענין בפני עצמו, ויש בזה ענין נוסף, שעיי"ז יהי' נקל יותר לעזור להם גם ברוחניות —

ובאופן כזה היתה כללות ההנהגה של הנשיאים, תלמידי הבעש"ט, ונשיאי חב"ד בדורותם, עד לבעל השמחה והגאולה, כמדובר כמ"פ באריכות בזה.

ט. וזהו סימן של "רועה נאמן", "רעיא מהימנא":

ובקהדים — שיש כמה ענינים שבהם עוזרים ליהודי נוסף, ובכן, יש מי שענינו לעזור ברוחניות, ויש מי שענינו לעזור בגשמיות;

אבל החידוש בנוגע ל"נשיא" — וכיון ש"הנשיא הוא הכל", נדרש הדבר מכל אחד מישראל — שעוזר ומסייע לבני הן ברוחניות והן בגשמיות; הסימן של "רועה נאמן" הוא — שדואג בבת אחת עבור הנשמה ועבור הגוף. ועוד זאת, שאינו ממתין עד שיבואו אליו לבקש כו', אלא הוא בעצמו מתחיל לחקור ולדרוש בידעו אודות מציאותו של פלוני, מה ביכלתו לעשות שמציאות זו תהי' בשלימותה, וגם תבוא לשלימות נעלית יותר.

וכמדובר כמ"פ³⁵ שכל הענינים נרמזים (ועד שנמצאים בפירוש) בנגלה דתורה:

מצינו בנוגע למשה רבינו, רועה נאמן הראשון, שלכתחילה הי' הסדר שבזכותו ירד המן, ואילו באר המים היתה בזכותה של מרים, וענני הכבוד היו בזכותו של אהרן; ולאחרי מיתת מרים ואהרן "חזרו שניהם (הבאר וענני הכבוד) בזכות משה", ולכן נאמר בנוגע למיתת משה (שאו "נסתלקו כולן") "ואכחד את שלשת הרעים בירח אחד"³⁶, דלכאורה: "וכי בירח אחד מתו, והלא מרים מתה בניסן, ואהרן באב ומשה באדר, אלא מלמד שנתבטלו שלש מתנות טובות שנתנו על ידן ונסתלקו כולן בירח אחד"³⁷.

כלומר: הסיבה לכך שלפנ"ז הי' רק המן בזכותו של משה היא — בגלל שכבר היו הבאר וענני הכבוד מן המוכן בזכות מרים ואהרן; אבל כשנתבטלה הבאר במיתת מרים, לא טען משה שענין הבאר אינו שייך אליו, והראי', שבמשך ל"ט-מ' שנה היתה הבאר בזכותה של מרים, וא"כ מה רוצים ממנו... אלא להיותו "רועה נאמן", הנה מיד חזרה הבאר בזכותו. ועד"ז בנוגע לענני הכבוד.

ומזה מוכח מהו ענינו של רועה נאמן — שכל זמן שצרכי בני מסופקים כבר, מה טוב, אבל כשנחסר בזה, הנה למרות שבמשך ארבעים שנה היתה הבאר בזכותה של מרים וענני הכבוד בזכותו של אהרן, הנה מיד כשנודע למשה שחסרו, נכנס הוא במקומם, וחוזרים בזכותו. וזוהי הוראה לרועה נאמן בכל דור ודור.

י. ומזה מובן גם בנוגע לכאו"א שנודע להם המבואר ברשימה הנ"ל אודות ענינו של י"ב תמוז בנוגע לבעל השמחה והגאולה, שזהו יום ירידת נשמתו בגופו בעלמא דין כדי למלא את הכוונה העליונה כו' — שכיון ש"הנשיא הוא הכל", הרי זה שייך גם אליו:

לכאורה יכול לחשוב לעצמו: מה אני ומי אני, וישנם גדולים וטובים ממנו, או שהוא עסוק בענינים גדולים יותר וכו' וכו'.

הנה על זה אומרים לו, שיש בו ניצוץ מאותו יהודי שלא המתין עד שיבואו אליו בבקשת עזר וסיוע, אלא הוא בעצמו התבונן והתעניין וחקר אם ישנו יהודי (או ישוב של יהודים) בקצוי תבל שיכולים לעזור לו, ועשה זאת מבלי להתחשב בסכנות וכו', בהכירו בכך שזהו התפקיד של ירידת נשמתו בעלמא דין.

ולכן, כאשר פוגש יהודי — אפילו אם זוהי הפעם הראשונה

34) ראה "התמים" ח"ב ע' מד. וראה גם
ת"מ חנ"א ע' 302. וש"נ.

35) ראה גם

36) זכר' יא, ח.

37) תענית ט, א.